

275556 - آیا به سبب فرو بردن آب دهان که به لبها رسیده روزه‌اش باطل می‌شود؟ و آیا اجماعی در این مساله هست؟

سوال

آیا همه مذاهب در مورد حکم برگرداندن آب دهان اتفاق نظر دارند که اگر به بیرون لبها برسد و برگردد روزه را باطل می‌کند؟ لطفاً اگر هست به من بگویید که اگر قولی مبنی بر جواز برگرداندن آب دهانی که به لبهای خارجی رسیده وجود دارد تا از آن پیروی کنم؛ چون من مشکل وسوسه دارم و برای همین پی‌گیر آسان‌ترین احکام هستم، با علم به اینکه من کاملاً قانع نیستم که خارج شدن آب دهان به لبها و برگرداندنش روزه را باطل می‌کند چون حس می‌کنم چنین چیزی منطقی نیست و وقتی امروز بیدار شدم متوجه شدم کمی آب دهان بیرون آمده و عمداً آن را برگرداندم.

پاسخ مفصل

الحمد لله.

اگر روزه‌دار به عمد آب دهانش را که به بیرون لبها آمده فرو ببرد روزه‌اش بر اساس مذهب شافعی و حنابله باطل شده زیرا آب دهن در این حالت از موضعش که داخل دهان است جدا شده و فرو بردنش مانند فرو بدن دیگر منفعلات است. نووی - رحمه الله - درباره آب دهانی که بلعیدنش روزه را باطل نمی‌کند می‌گوید: «این که آن را از معدنش [یعنی محلش] فرو ببرد، بنابراین اگر از دهانش بیرون آمد و سپس آن را با زبانش یا غیر زبان برگرداند و فرو ببرد، روزه‌اش باطل شده. اصحاب ما می‌گویند: حتی اگر به لب بیرونی بیاید و آن را برگردانده و فرو برد روزه‌اش باطل می‌شود زیرا او مقصر است و آب دهان از محل عفو خارج شده. متولی می‌گوید: و اگر به [بیرون] لبهایش برسد و سپس آن را برگرداند و ببلعد روزه‌اش باطل شده است» (المجموع: ۶/ ۲۴۳).

ابن قدامه - رحمه الله - می‌گوید: پس اگر آب دهانش به روی لباسش یا انگشتش یا بین لبهایش آمد و سپس دوباره آن را بلعید یا آب دهان دیگری را فرو برد روزه‌اش باطل است زیرا آن را از جایی جز دهانش بلعیده بنابراین شبیه این است که غیر آن را بلعیده باشد (المغنی: ۳/ ۱۷).

اما رای حنفیه بر آن است که روزه را باطل نمی‌کند مگر آنکه آب دهن کاملاً از دهان جدا شود و دوباره آن را وارد دهانش کند.

در فتح القدیر (۲/ ۳۳۲) آمده است: «و اگر آب دهانش را از دهان خارج کند و سپس دوباره داخلش کند و فرو برد، اگر از

دهانش جدا نشده و به آن متصل است مانند ریسمان، و سپس آن را ببلعد روزه‌اش باطل نیست.

و اگر جدا شده و آن را برداشت و وارد دهانش کرد، روزه‌اش باطل شده و کفاره‌ای بر او نیست مانند آنکه آب دهان دیگری را ببلعد.

و اگر در دهانش جمع شود و سپس آن را فرو ببرد مکروه است و روزه را باطل نمی‌کند».

در مجمع الأنهر (۸/ ۲۴۶) آمده است: «اگر آب دهانش از دهانش بیرون آید و سپس آن را وارد دهان کند و فرو برد: اگر از دهانش جدا نشده و مانند ریسمان به داخل دهانش متصل است و آن را فرو برد، روزه‌اش باطل نمی‌شود.

و اگر جدا شده و آن را برداشت و به دهانش برگرداند باطل می‌شود و کفاره‌ای بر او نیست چنانکه آب دهان دیگری را ببلعد... و اگر دهانش را هنگام سخن گفتن یا مانند آن با آب دهانش خیس کند و سپس آن را فرو ببرد روزه‌اش باطل نیست».

در الجوهرة النيرة (۸/ ۱۴۰) آمده است: اگر آب دهان روزه‌دار در حالی که خواب است یا بیدار است به چانه‌اش رسیده و آن را پیش از آنکه جدا شود ببلعد روزه‌اش باطل نیست.

در این باره از مالکیه چیزی نیافتیم.

اشکالی ندارد به سبب وسواسی که دارید قول حنفیه را بگیرید زیرا این یک عذر آشکار و معتبر است.

هرچند به احتیاط نزدیک‌تر است که چنین کاری نکنید؛ اما بدون سخت‌گیری و وسواس.

والله اعلم.